บทที่ 5
สรุปและข้อเสนอแนะ

หวยบนดิน หรือสลากเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว เป็นสินค้าใหม่ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเริ่มนำออกมาจำหน่ายแก่ประชาชนในเดือนสิงหาคม 2546 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำเงินนอกระบบเข้ามาเป็นเงินในระบบ เพื่อนำมาใช้ในสาธารณประโยชน์ งานวิจัยนี้ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคหวยใต้ดินและหวยบนดินของคนไทย ซึ่งการมีข้อมูลที่มากขึ้นทั้งในเรื่องของหวยบนดินและหวยใต้ดิน จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และการวางนโยบายของรัฐที่เหมาะสมในด้านการใช้หวยบนดินมาเป็นเครื่องมือในการดึงเงินนอกระบบเข้ามาในระบบ ซึ่งในบทนี้จะเป็นส่วนของสรุปและข้อเสนอแนะจากการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคหวยใต้ดิน-หวยบนดิน

5.1 สรุปผลการศึกษา

หวยบนดิน หรือสลากเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว เป็นสินค้าใหม่ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเริ่มนำออกมาจำหน่ายแก่ประชาชนในเดือนสิงหาคม 2546 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำเงินนอกระบบเข้ามาเป็นเงินในระบบ เพื่อนำมาใช้ในสาธารณประโยชน์ งานวิจัยนี้ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคหวยใต้ดินและหวยบนดินของคนไทย โดยใช้ข้อมูลทั้งแบบอนุกรมเวลา และข้อมูลภาคตัดขวางจากการสำรวจประชาชนผู้ซื้อหวยบนดินและหวยใต้ดิน ซึ่งนอกจากต้องการศึกษาถึงลักษณะและพฤติกรรมการซื้อหวยแล้ว ยังต้องการหาคำตอบว่าหวยบนดินสามารถทดแทนหวยใต้ดินได้หรือไม่ และผู้บริโภคมีลักษณะติดการพนันหรือไม่

ในแง่พฤติกรรมการซื้อหวย ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ซื้อหวยบนดินมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อหวยบนดิน 287.1 บาทต่อเดือน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เล่นหวยใต้ดินมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อหวยใต้ดิน 688.0 บาทต่อเดือน ถึงแม้ว่าสัดส่วนของคนที่เล่นหวยใต้ดินจะมีน้อยกว่า แต่ค่าใช้จ่ายในการซื้อหวยใต้ดินกลับสูงกว่าค่าใช้จ่ายในการซื้อหวยบนดิน และเมื่อพิจารณาถึงกลุ่มตัวอย่างที่นิยมเล่นหวยใต้ดิน พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี กลุ่มคนที่มีรายได้ประมาณ 20,001-30,000 บาทต่อเดือน มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ และการศึกษามีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และมีข้อน่าสังเกตว่ากลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป และมีรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน ไม่ค่อยนิยมเล่นหวยใต้ดิน แต่สำหรับคนที่มีการศึกษาสูงที่เล่นหวย จะมีรายจ่ายในการซื้อหวยมากกว่ากลุ่มอื่น และเมื่อพิจารณาเป็นรายภูมิภาค พบว่าผู้บริโภคในภาคใต้มีพฤติกรรมการซื้อหวยบนดินมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อหวยบนดินต่อเดือนสูงที่สุด ส่วนผู้บริโภคในภาคกลางรวมภาคตะวันตกมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อหวยบนดินต่อ

เดือนต่ำสุด ขณะเดียวกันผู้บริโภคในภาคกลางรวมภาคตะวันตกมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการหวยใต้ดินต่อเดือนสูงที่สุด ส่วนผู้บริโภคในภาคเหนือมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อหวยบนดินต่อเดือนต่ำสุด

ในการค้นหาคำตอบว่าหวยบนดินทดแทนหวยใต้ดินได้หรือไม่นั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจส่วนใหญ่ (ร้อยละ 40) ซื้อหวยใต้ดินลดลงด้วย เหตุผลสำคัญ คือ เพราะหวยใต้ดินหาซื้อได้ยาก กลัวผิดกฎหมาย ต้องการถูกรางวัลแจ๊คพอตจากหวยบนดิน และกลัวเจ้ามือเบี้ยว แต่ยังมีส่วนหนึ่งที่ยังคงซื้อหวยใต้ดินเท่าเดิมและเพิ่มขึ้น เหตุผลสำคัญคือยังคงสามารถหาซื้อหวยใต้ดินได้สะดวกกว่า หวยใต้ดินมีส่วนลดที่จูงใจ และสามารถใช้เครดิตซื้อได้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายภูมิภาคพบว่าคำตอบที่ได้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับภาพรวมของทั้งประเทศ

ในการศึกษาว่าผู้บริโภคหวยบนดินและหวยใต้ดินมีพฤติกรรมแบบเสพติดการพนันหรือไม่ และเสพติดในลักษณะใด ผลการศึกษาการบริโภคทั้งหวยบนดินและหวยใต้ดิน โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางจากการสำรวจ พบว่า การบริโภคทั้งหวยบนดินและหวยใต้ดิน มีลักษณะการเสพติดแต่เป็นการเสพติดแบบสมเหตุสมผล (Rational Addiction) มากกว่าแบบตาบอด (Myopic Addiction) กล่าวคือ การซื้อหวยบนดินนั้นผู้บริโภคได้พิจารณาหรือวางแผนโดยคำนึงถึงการใช้จ่ายในอนาคตด้วย โดยความรุนแรงของการเสพติดนั้น หวยบนดินมีมากกว่าหวยใต้ดิน ซึ่งจากผลการศึกษาโดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาสอดคล้องกับข้อมูลภาคตัดขวาง กล่าวคือ การบริโภคหวยบนดินมีลักษณะการติดอย่างสมเหตุสมผล และเมื่อพิจารณาเป็นรายภูมิภาคพบว่าผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะของการเสพติดหวยบนดินสูงที่สุด ส่วนกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัด มีความรุนแรงของการติดต่ำสุด

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าหวยบนดินสามารถเข้าทดแทนหวยใต้ดินได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลประสบความสำเร็จในแง่ที่สามารถนำหวยบนดินมาทดแทนหวยใต้ดิน เนื่องประชาชนหันมาซื้อหวยบนดินแทนหวยใต้ดิน โดยไม่ได้ลดรายจ่ายอุปโภคบริโภคด้านอื่นลง ทำให้รัฐสามารถนำเงินนอกระบบเข้ามาสู่ในระบบได้ส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตามสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญก็คือ จะทำอย่างไรกับกลุ่มคนที่ยังมีพฤติกรรมซื้อหวยใต้ดินอยู่ เช่น คนที่รายได้ต่ำ มีการศึกษาน้อย เป็นผู้สูงอายุ มีอาชีพรับจ้างหรือเป็นผู้ใช้แรงงาน เพราะเมื่อเทียบกันแล้วจากผลการศึกษานี้ พบว่าแม้ว่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาของหวยทั้ง 2 ประเภทจะค่อนข้างต่ำ แต่ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคาของหวยใต้ดินก็ยังมากกว่าหวยบนดินอยู่ดี ดังนั้นอาจต้องระวังถึงผลจากการใช้กลยุทธ์ด้านราคาหรือส่วนลดจากหวยใต้ดินเป็นตัวจูงใจผู้ซื้อ ซึ่งเป็นวิธีที่เจ้ามือหวยใต้ดินใช้อยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ประเด็นเรื่องของความเหมาะสมในด้านการใช้หวยบนดินมาเป็นเครื่องมือในการดึงเงินนอกระบบเข้ามาในระบบ อาจจะต้องนำมาพิจาณาด้วย เนื่องจากหวยบนดินกลายเป็น

สินค้าที่ประชาชนติดมากขึ้นและมีลักษณะพิเศษที่แม้ว่าหวยใต้ดิน ก็ไม่อาจมาทดแทนได้ อย่างไรก็ตามหวยบนดินก็เป็นการพนัน ซึ่งผู้ซื้อมีแต่ขาดทุน การที่มีหวยบนดินก็เปรียบเสมือนหนึ่งเป็นการเก็บภาษีจากประชาชนทางหนึ่ง ในยุคที่ประเทศมีปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัว จึงไม่อาจเป็นเครื่องมือที่เหมาะสม

5.3 แนวทางศึกษาต่อไปในอนาคต

ถึงแม้ว่าการศึกษานี้จะค้นพบประเด็นสำคัญบางประการของพฤติกรรมการบริโภคหวยบนดินและหวยใต้ดินของประชาชนก็ตาม แต่ในประเทศไทยยังขาดการศึกษาในเชิงทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าว ซึ่งยังมีประเด็นที่น่าสนใจ หาคำตอบอีกมากมาย อาทิเช่น ลักษณะการเสพติดหวยของคนไทยเป็นลักษณะอันตราย (Harmful Addiction) หรือไม่ หวยบนดินชนิด 2 ตัว 3 ตัว ราคาแบบต่างๆ เป็นสินค้าประกอบกันหรือสินค้าทดแทนกัน และทฤษฎีอุปสงค์การพนันแบบใดจะเหมาะกับการพนัน การบริโภคหวย เป็นต้น นอกจากนี้การมีข้อมูลที่มากขึ้นทั้งในเรื่องของหวยบนดินและหวยใต้ดิน จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา โดยเฉพาะข้อมูลจากการสำรวจประชาชนผู้บริโภคหวย ซึ่งยังมีข้อจำกัดในการศึกษานี้